

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Жана Попова, ФЖМК, СУ „Св. Кл. Охридски“

за дисертационния труд на тема

„ДРАМАТУРГИЧНИ И ПРОИЗВОДСТВЕНИ АСПЕКТИ В РИАЛИТИ ПРЕДАВАНИЯТА ЗА ТАЛАНТИ“

за присъждане на ОНС „доктор“ на Николай Йорданов Йорданов

Пред научното жури са представени всички необходими документи за защита на дисертационния труд, които отговарят на законовите изисквания. Няма данни за плагиатство. Дисертационният труд на Николай Йорданов е преминал вътрешна защита в катедра „Аудио-визуално производство“ на НАТФИЗ, научен ръководител е проф. д-р Станислав Семерджиев.

Докторантът Николай Йорданов покрива изискванията на НАТФИЗ за две публикации, посочени коректно в издания на академичната общност по теми, свързани с разработваната от него тема: “Нагласи на аудиторията в потреблението на развлекателно телевизионно съдържание в прайм тайма за периода 2012-2022 г.“ и „Музикалната среда в риалити предаванията за таланти“.

Публикациите са направени в изисквания период.

Представянето на автора ни показва солидна професионална биография като автор в различни професионални роли в разнообразни предавания в Би Ти Ви и „Нова тв“, в 24 Kitchen. Николай Йорданов има опит и като лектор в различни прояви на неправителствени организации и в НАТФИЗ.

Отчитам като положително уменията на докторанта за саморефлексия, показано в автореферата на дисертационния труд. Резюмирани са основните етапи от проведеното изследване и тематичните кръгове в изследването, обособени в отделните глави на дисертацията. Много по-ярко са открити и изводите, с които завършват отделните глави.

Дисертационният труд на тема „Драматургични и производствени аспекти в риалити предаванията за таланти“ е с обем 212 страници. Структурата на текста е: увод, шест глави, кратко обобщение и пет приложения. Използваната литература и източници са 49 заглавия на български, английски и руски езици. От тях прилежно е открито кои са същинската част, кои – приложенията.

Първа глава е посветена на историята на създаване и разпространение на глобалните риалити формати. Очертан е пътят на зараждането на формата „телевизионно риалити предаване“ от световните корпорации до телевизионен пазар като този в България. В тази начална първа глава се проследява зараждането на жанра „телевизионно риалити“ с появата на форматите „Сървайвър“ и „Биг брадър“¹. Според автора: елементи, присъщи за днешното риалити, се проявяват в отделни радио- и телевизионни програми като “The Dating Game” (1965). Проследява се натрупването на елементи, присъщи за риалити програми, в различни телевизионни и кино произведения като “An American Family”³ (PBS, 1973 г.); “Truth or Dare” (1991, Propaganda Films / Boy Toy Inc.);⁴ “The Real World”⁵ (1992, MTV); „Анна 6-18“ (1993, TriTe) и други. Повратна точка е създаването на “Expedition Robinson” в Швеция - ранен вариант на „Сървайвър“⁷.

Отчитам като пропуск в този исторически преглед на историята на риалити състезанията анализирането на влиянието на реалността върху продажбите на правата на излъчване и на рекламното време, които разместват напълно този сегмент на забавната индустрия след атентата от 11.09.2001 г. в британските и американските телевизии, както и различната рецепция на програми, разпространявани чрез сателит в райони с различна културна история като Пакистан, Индия, които променят нагласите на аудиторията във Великобритания и връщат интереса към някои от предаванията след неуспешни сезони и изгубени позиции на пазара. Но това може да бъде преодоляно в бъдещо изследване по въпроса за преплитането на естетиката на тв предавания и маркетинговите стратегии. Посочени са други примери за въздействие на реалността върху „риалити“ концепцията на този тип тв игри.

Втора и трета глава от изследването са концентрирани върху най-важния предмет на изследването – какво е това „талант“ в епоха на копиращата успешни модели култура? Авторът убедително ни превежда през основните маркери на тази култура, която е превърната в продаваема телевизионна стока. **Но тук е и основният ми въпрос: възможно ли е да говорим за „талант“ в състезания, в които музикално надарени хора се съревновават да възпроизведат вече създадени от други хора музикални произведения?** Тази индустрия на кавър-културата в телевизиите създава ли поле за телевизионно изкуство чрез така анализирани в труда драматургични похвати или наръчниците за преповтаряне на заучени успешни модели на телевизионно снимане създават само сигурни, но далеч от изкуството епизоди?

В **четвърта и пета глава** са анализирани два противопоставени модела на „живеещи“ в телевизионното време лица – участниците в игрите за таланти, от една страна, и хората, които професионално изграждат предаванията – от режисьора, продуцента, сценариста до логърите и копилотите.

Особено ценна е **шеста глава**, в която е направен анализ на драматургията и постпродукцията като възможност за изграждането на продаваем телевизионен продукт. Обособени са основни моменти от изграждането на конфликтите, поддържането на историята за отношенията между различни отношения, схематичните матрици, които се предлагат на зрителите. Отделено е специално място за промените във функцията на водещия. В тези предавания музиката не е само компонент, а главна нишка, тъй като част от тях въздействат чрез музикалната памет на зрителите, които реагират по различен начин на познати или забравени музикални рефрени, както е показано чрез пример в интернет, с който авторът ни запознава.

Трудът съдържа няколко подробни приложения, които имат своята стойност като архивен материал, който съвсем скоро ще изчезне от достъпния на пръв поглед архив в интернет. Всъщност такива снимкови и документни файлове имат своята стойност, която трудно можем да оценим сега, но дори историята на уж най-коментираното шоу „Биг Брадър“ показва, че архивът изчезва заедно с фирмите, които управляват тази „частна памет“ в частните телевизии.

Бих насърчила Николай Йорданов да уплътни аналитичната част отвъд описателния характер на работата и така ще се получи още една добра публикация на част от работата. Например, анализът върху етичните въпроси за нееднозначни образи в телевизията, използвани от продуцентите като маркетингова стратегия, са намерили място в изследването съвсем накратко, а както самият автор показва – тази част има потенциал да се развие.

В заключение:

Моите препоръки са основно върху формулирането на приносите от позицията на научната им стойност, без да пренебрегвам тяхната приложна характеристика. Би усилило труда и по-силно заключение, в което да се уплътнят изводите от отделните части.

Смятам, че приносен характер има разгръщането на един много важен научен проблем: йерархията на професионалните роли в този много специфичен сегмент на забавната индустрия. Докторантът е разгърнал тази част много подробно, с нужното таблично оформление, откроявайки спецификите на отделните предавания и телевизионни организации. Би било важно да има повече изследвания върху професионалните взаимоотношения, които възникват като ситуации по

време на работа и как се разрешават конфликти или спорни моменти в процеса на снимане, избиране на заснетия материал и монтиране.

Всичко написано дотук ми дава основание да дам положителна оценка за качествата на дисертационния труд, така че при успешна защита да бъде присъдена научно-образователна степен „доктор“ на Николай Йорданов. Дисертационният труд на тема **„Драматургични и производствени аспекти в риалити предаванията за таланти“** притежава достойнства, които могат да бъдат лесно открити. Дисертацията има богат материал от извори, които са ползвани за наблюдението. Научният стил е следван в изложението. Темата за драматургичното изграждане на реалността в т.нар. състезания за съревнование на таланти остава актуална за българския телевизионен пазар и този труд има и своя приложен характер.

8.08.2024 г.

Рецензент: (следва подпис)

доц. д-р Жана Попова